

VITA MARINA —

Zeebiologische documentatie
21e jaargang nr. 4 — april 1971
INHOUD: 8 bladzijden en 1 tabkaart
GELEEDPOTIGEN pag. 23 - 24
WEEKDIEREN ALG., pag. 27 - 28
STEKELHUIDIGEN pag. 21 - 22
VARIA MARITIMA pag. 193 - 194
Tabkaart 2 - Zoogdieren

ZEEHONDENSLACHTING

Op 12 maart is de jaarlijkse zeehonden-slachting weer gestart op de ijsvelden van de Canadese St.-Laurensbaai en van de internationale wateren bij Labrador en Newfoundland. Zoals bekend gaat het hierbij om de vangst van de pasgeboren jongen van de Groenlandse of zadelrob, *Pagophilus groenlandicus* (Fabr.), die het bont leveren, dat onder de naam white-coat in de handel wordt gebracht. Voor 1971 hebben de regeringen van Canada en Noorwegen het vangstquotum voor alle zeehonden in de Noordatlantische wateren vastgesteld op 245.000. Dat quotum is volgens het Wereld Natuur Fonds veel te hoog om geen gevaar op te leveren voor het voortbestaan van de soort. Sinds het begin van deze eeuw is de zeehondenstand reeds teruggelopen van 10 tot 3 miljoen. De Canadese regering heeft nu echter verklaard de vangst te zullen terugbrengen tot een peil dat door de populaties verdragen zal kunnen worden. De bespreking van een dergelijk voorstel zal plaats vinden in de junizitting van de International Commission for North Atlantic Fisheries. Het is weliswaar een poging om de soort te redden, maar daarmee is geen einde gemaakt aan de beschamende wijze waarop deze jacht plaats vindt.

«wanneer men een schelpenverzamelaar ontmoet, ontmoet men in het algemeen iemand die het leren kennen waard is» A. Gordon Melvin

SCHELLENVERZAMELAAR
CONCHYOLOOG
OF MALACOLOOG?

Voor velen, die geboeid door de vormenrijkdom en de kleurenpracht vooral van tropische schelpen tot het schelpenverzamelen zijn gekomen, geldt de eerste naam. Misschien zou voor deze groep de wat antieke naam collectionneur ook niet mistaan, maar dat voorstel is misschien niet hip genoeg. Zodra we de bezigheid van het schelpenverzamelen wat meer diepgang willen geven en we wat verder willen gaan dan louter en alleen een schoonheidsbeleving, komen de twee andere namen in aanmerking. Zeker in de vorige eeuw zou men nooit van een malacoloog gesproken hebben, eenvoudig omdat de malacologie toen als wetenschap niet of nauwelijks beoefend werd. Wie schelpen verzamelde, — ook al was het met een wetenschappelijk doel, — was een conchyoloog. De conchyoloog is de man (of vrouw natuurlijk) die zich bij zijn studie alleen met de schelp, het 'skelet' van het gestorven dier bezig hield. Men kreeg de schelpen keurig schoon op de studeertafel en daarmee werd conchyologie bedreven. Ook de systematiek stoelde enkel en alleen op de waarnemingen (de verschillen) die men aan de kale schelp kon doen. Zo kon het gebeuren dat twee uiterlijk volkomen indientieke slakkenhuisjes tot de zelfde soort gerekend werden en als zodanig ook een plaatsje in de systematiek kregen. Toen echter later de malacologie veld begon te winnen en de bioloog/conchyoloog ook het dier — levend of dood — in zijn studies ging betrekken, kreeg het begrip schelpenverzamelen een veel bredere basis en werd het verzamelen een onderdeel van de malacologie. Ook eist de malacologie vaak een intensiever veldwerk. We willen het dier immers indien mogelijk in zijn natuurlijke milieu waarnemen en daardoor beter leren kennen.

Deze tak van de malacologie — en van de gehele biologie in het bijzonder — is nog erg jong, maar wel erg boeiend, omdat door de beoefening van deze oecologie het verband organisme en milieu zoveel meer aan duidelijkheid gaat winnen. Voordat het veldwerk als confrontatie met het levende organisme opgang maakte, ligt de periode dat de bioloog naast het bestuderen van de schelp ook het dier, maar dan gedompeld in de alcohol of formaline, in zijn onderzoek betrok. Dat de anatomie ook nu bij de malacologie een belangrijke rol speelt is voor de hand liggend. Denken wij slechts aan anatomische onderzoeken met behulp van de electronenmicroscop. Die zal niet ieder van ons in zijn huis- of studeerkamer hebben staan. Het is ook niet strikt nodig. De titel boven dit artikelje was ook alleen maar een vraag, waarop u zelf het antwoord mag geven... of niet.

Hoofdzaak is dat u — hetzij als amateur of vakman — gelukkige uren met deze boeiende materie beleeft. B.E.

ONZE NOORDZEE

Eèn van de vervuilingen, die ons amateur-marine-biologen altijd zeer ter harte gaat, is de vervuiling van de Noordzee, welke ons ernstige zorgen baart. Onlangs zijn beroepsbiologen met hun onderzoekingsvaartuig „Johan Hjort” op een immense laag dode vis gestoten van 130 km lang en enkele meters dik. Het nare van de zaak is, dat deze laag precies op de plaats aanwezig is, waar deze vissen kuit schieten. Onderzoekingen van het Zee-studie-instituut in Bergen (Noorwegen) hebben aangetoond, dat bepaalde stoffen — in de Polyvinylchloride industrie gebruikt — daaraan schuldig zijn. Maar welke van voornoemde industrieën die zowel in Engeland als op het vasteland voorkomen, de vervuiling veroorzaakt, moet nog worden uitgezocht. D.B.

SEPIA

Onder dit woord worden in de mariene biologie verschillende begrippen samengebracht. De officiële naam voor de tien-armige inktvis is *Sepia officinalis* L. Allereerst geldt hij dus als genusnaam bij de koppotigen. Maar ook de schelp van de inktvis — ook wel rugschild genoemd — wordt vaak met *sepia* aangeduid. Bij de kunstschilder kunt u *sepia* terugvinden als een bruinkleurige verfsoort. Het is aardig te weten dat de oude kunstschilders de *sepia* kochten als verblokkjes, die met meer of minder water vermengd een kleurskala te zien gaven van diepzwart tot heel licht geelbruin. Deze blokkjes werden vervaardigd van echte inktvissen-inkt en wie wel eens een inktzak van een inktvis geleedigd heeft, weet uit ervaring hoe intens zwart en geconcentreerd deze vloeistof is. Naar deze verfstof zult u waarschijnlijk wel tevergeefs zoeken, want Talens of Gimborn maken allang geen *sepia* meer uit echte inktvissen-inkt, hoewel de naam *sepia* wel gehandhaafd is gebleven. In China en Japan gebruikte men de *sepia*-inkt voor het schrijven van de fraaie karakters van het Chinese en Japanse schrift. Eigenlijk was het meer schilderen, want de penseel was het schrijfgereedschap. Rond 300 n. Chr. werd bij de Romeinen en de Grieken *sepia* als schrijf- en later ook als drukinkt gebruikt. De schelp wordt, fijngewreven, als slijpen polijstmiddel gebruikt door goud- en zilversmeden, vond ook in de pharmacie zijn weg, terwijl nog altijd in de vogelkooitjes de *sepia* wordt bevestigd om de dieren aan hun noodzakelijke kalkbehoefte te helpen.

WIST U

- dat de Indianen van de NW-kust van Amerika stoottanden — *Dentalium pretiosum* Sow. — als geld gebruikten;
- dat zeeanemonen wel 100 jaar oud kunnen worden.